ΟΙ ΜΕΓΑΛΟΙ ΠΟΙΗΤΑΙ

Η ΖΩΗ ΤΟΥ ΑΓΓΛΟΥ ΠΟΙΗΤΟΥ ΠΟΠ

Πῶς παραμορφώθηκε στὴν παιδική του ἡλικία. Ἡ μοχθηρία του, ἡ κακία του καὶ ἡ κακοήθειές του. Πῶς ἀνταπέδιδε τὶς εὐεργεσίες. Ἡ γενναιοδωρία του πρὸς τοὺς φτωχούς. Πῶς σκόρπισε τὴν τεραστία περιουσία του. Ἡ τελευταῖες του στιγμές, κ.τ.λ. κ.τ.λ.

ΝΑΣ ἀπ' τοὺς μεγαλείτερους, ἀλλὰ καὶ τοὺς πιὸ δυστυχισμένους ποιητὰς τῶν αἰώνων ἦτανε κι' ὁ Ἀλέξανδρος Πόπ, ὁ περίφημος Ἄγγλος ποιητής, ὁ ὁποῖος σὲ νεαρωτάτη ἀκόμα ἡλικία ἐθεωρεῖτο ὡς ὁ «φιλολογικὸς δικτάτωρ» τῆς ἐποχῆς του.

Ὁ Πὸπ ἔζησε κατὰ τὶς ἀρχὲς τοῦ 18ου αἰῶνος κι' ἡ δόξα του ἦταν τόση, ὥστε, νεώτατος ἀκόμη, εἶχε φίλους του τοὺς μεγαλειτέρους συγγραφεῖς, πολιτικοὺς καὶ ἄρχοντες τῆς ἐποχῆς του. Εἶχε καταπλήξει τοὺς συγχρόνους του μὲ τὴν πρόωρη ἐκδήλωσι τῆς μεγαλοφυΐας του, κι' εἶχε γίνει τὸ ἴνδαλμα τῆς ἀγγλικῆς ἀριστοκρατίας, στῆς ὁποίας τὶς συναναστροφὲς ἦταν περιζήτητος. Ἔτσι ἐσημείωσε, νωρίτερα ἀπὸ κάθε ἄλλον συνάδελφό του, σπουδαίους φιλολογικοὺς καὶ κοσμικοὺς θριάμβους. Καὶ δίκως κανένας δὲν θὰ ζήλευε τὴν τύχη του. Γιατὶ στερήθηκε πολὺ γρήγορα τὰ δυὸ μεγαλείτερα ἀγαθὰ γιὰ ἕναν ἄνθρωπο: τὴν ὑγεία καὶ τὴν ὡμορφιά.

Ὁ Πὸπ γεννήθηκε τὸ 1688, στὸ Λονδῖνο, κι' ἀνῆκε σὲ μιὰ εὔπορη μικροαστικὴ οἰκογένεια. Ὁ πατέρας του ἦταν ἔμπορος πανικῶν, στὴν Λόμπαρντ Στρήτ.

Κατὰ τὴν παιδική του ἡλικία ὁ Πὸπ ἦταν ὑγιής, εὔρωστος καὶ ὤμορφος. Ἀλλὰ σὲ ἡλικία ὀχτὼ ἐτῶν, προσεβλήθη ἀπὸ μιὰ ἀρρώστεια, ἡ ὁποία, ἀφοῦ τὸν ἐβασάνισε ἀρκετοὺς μῆνες, τὸν ἔκανε νὰ χάσῃ γιὰ πάντα τὴν ὑγεία, τὴν εὐρωστία καὶ τὴν ὡμορφιά του. Ἀπὸ τότε, ἀπόμεινε σ' ὅλη τὴ ζωή του ἀδύνατος, καχεκτικὸς καὶ σχεδὸν ἀποκρουστικὸς στὴ φυσιογνωμία. Ἐκτὸς τῶν ἄλλων, ἐνῶ ἦταν πρῶτα ψηλός, ἐκόντυνε μὲ τὴν ἀρρώστεια του κι' ἀπὸ τότε τὸ ἀνάστημά του δὲν ξεπέρασε τὸ μέτρο καὶ τὰ 46 ἑκατοστά.

Σ' ὅλη τὴ ζωή του ἦταν καταδικασμένος νὰ τοῦ τυλίγουν καὶ νὰ τοῦ δένουν τὸ κοντὸ κι' ἀδύνατο κορμί του μέσα σ' ἕναν κορσέ, φτειαγμένον μὲ τριπλῆ σειρὰ χονδροῦ καραβόπανου καὶ νὰ φοράῃ γελέκο ἀπὸ γοῦνα διπλῆ καὶ τρία ζευγάρια κάλτσες στὰ πόδια γιὰ νὰ μὴν κρυολογῆ.

Τέλος, σ' ὅλη του τὴ ζωή, εἴτε ὅταν ἔγραφε, εἴτε ὅταν ἔτρωγε, ἦταν ὑποχρεωμένος νὰ κάθεται σὲ ψηλὴ καρέκλα, μὲ πλαγινὰ στηρίγματα, εἰδικῶς κατασκευασμένη καὶ δίοια μ' ἐκεῖνες ποὺ χρησιμοποιοῦνται γιὰ τὰ μωρὰ παιδιά.

Ποτέ του δὲν μποροῦσε νὰ ντυθῆ μόνος του, χωρὶς τὴ βοήθεια δυὸ ὑπηρετῶν.

Καὶ σὰν νὰ μὴν ἔφθαναν ὅλα αὐτά, σ' ὅλη τὴ ζωή του ὑπέφερε ἀπὸ συνεχεῖς πονοκεφάλους, ποὺ γιὰ νὰ τοὺς καταπολεμήσῃ, ἔκανε, κατὰ συμβουλὴ τῶν γιατρῶν, εἰσπνοὲς ἀτμοῦ βράζοντος καφέ.

Ἔπειτα ἀπὸ τόσες ἀδικίες τῆς Μοίρας κι' ἀπὸ τόσο βασανισμένη ζωή, ἐξηγεῖται εὐκολα γιατὶ ὁ Πὸπ εἶχε χαρακτῆρα δύστροπο καὶ μοχθηρό, γιατὶ δὲν διετήρησε ποτὲ χαμμὰ φίλια καὶ γιατὶ εἶχε τόσο φαρμάκι στὰ λόγια του καὶ στὰ γραψίματά του.

Μὰ ἂν τοῦ ἔλειπε ἡ ὑγεία, ἡ εὐρωστία κι' ἡ ὡμορφιά, ἦταν ὡστόσο προικισμένος μὲ θάρρος, ἐπμονὴ καὶ «σατανικὴ δραστηριότητα».

Ἀπὸ μικρὸ παιδάκι, ὅπως εἴπαμε, εἶχε ἐκδηλώσει τὸ μεγάλο ποιητικό ταλέντο. Ὅταν λοιπὸν ἀνάρρωσε ἀπὸ τὴ φοβερὴ ἀρρώστεια ποὺ τὸν παραμόρφωσε καὶ τοῦ φαρμάκωσε τὴ ζωή, ἔβαλε ὡς σκοπὸ τῆς ζωῆς του νὰ γίνῃ μεγάλος ποιητής. Καὶ τὸ κατώρθωσε εὐκολώτατα καὶ ἐνωρίτατα.

Ἦταν ἀφάνταστη ἡ εὐκολία κι' ἡ ταχύτης μὲ τὴν ὁποία ἔγραφε τοὺς στίχους του. Σὲ ἡλικία δέκα ἐτῶν εἶχε ἀρχίσει νὰ προκαλῆ τὸν θαυμασμὸ τῶν φιλολογικῶν κύκλων τῆς ἐποχῆς του μὲ τὰ ποιήματά του καὶ σὲ ἡλικία δώδεκα ἐτῶν εἶχε γράψει ἕνα ἀπὸ τὰ πιὸ ξακουστὰ ἐπικὰ ποιήματά του.

—Ντρέπομαι νὰ ὁμολογήσω μὲ πόση γρηγοράδα κι' εὐκολία γράφω τοὺς στίχους μου, ἔλεγε σιχνὰ στοὺς φίλους του.

Σὲ ἡλικία δεκατριῶν ἐτῶν ὁ Πὸπ εἶχε ἐπιδληθῆ τόσο στοὺς φιλολογικοὺς κύκλους, ὥστε εἶχε γίνει δεκτὸς στὸ περίφημο «Καφενεῖο τοῦ Βίλλ», τὸ μεγαλείτερο φιλολογικὸ κέντρο τῆς ἐποχῆς, στὸ ὁποῖο γιόντουσαν δεκτοὶ μόνο οἱ ἀνεγνωρισμένοι ποιηταὶ καὶ συγγραφεῖς.

Τὸν εἶχε ἀναλάβει ἰπὸ τὴν προστασία του, ὁ διάσημος τότε θεατρικὸς συγγραφεὺς Οὐίλλιαμ Οὐίτσερλεῦ. Καὶ ὁ Πόπ, ἀργότερα, τὸν πλήρωσε γιὰ τὴ φιλία καὶ τὴν προστασία ἐκείνη, δημοσιεύοντας τὴν ἀλληλογραφία του μὲ τὸν διάσημο συγγραφέα, παραποιημένην ἔτσι ὥστε νὰ φαίνεται ὁ Πὸπ προστάτης καὶ ὁ Οὐίτσερλεῦ προστατευόμενος.

Ἡ πρᾶξις του αὐτὴ, ποὺ ἔκανε τὴν χειρότερη ἐντύπωσι στὸν φιλολογικὸ κόσμο, δὲν ἦταν ἡ μόνη κακοήθεια τοῦ Πόπ.

Ὁ Οὐίτσερλεῦ, μεταξὺ τῶν ἄλλων, τὸν εἶχε συστήσει καὶ στὸν Ὀμπώλς, ὁ ὁποῖος ἦταν τότε ὁ μεγαλείτερος θεατρικὸς συγγραφεὺς τῆς Ἀγγλίας, ξακουσμένος σ' ὅλη τὴν Εὐρώπη, κι' ὁ ὁποῖος ἔδειξε ἐξαιρετικὴ φιλία στὸ νεαρὸ ποιητή. Ὁ Πόπ, λοιπόν, μετὰ τὸν θάνατο τοῦ φίλου του ἐκείνου, ἔλεγε γι' αὐτόν:

—Ὁ Οὐώλς συνήθιζε νὰ μοῦ λέῃ, ὅτι, μολονότι ἡ Ἀγγλία ἔχει πολλοὺς μεγάλους ποιητάς, κανένας ἄλλος ἐκτὸς ἀπὸ μένα δὲν εἶνε ἄξιος στὴν ποίησί του. Γι' αὐτὸ τὰ δικά μου ἔργα τὰ διάβαζε καὶ τὰ ξαναδιάβαζε πολλὲς φορές, μελετῶντας τα μὲ ἐξαιρετικὴ προσοχή.

Εἶνε ἀλήθεια πὼς ὅταν ὁ Πὸπ ἐξέδωκε, σὲ ἡλικία 23 ἐτῶν, τὸ περίφημο ἔργο του «Δοκίμιο πάνω στὴν Κριτικὴ», ποὺ τὸ εἶχε γράψει σὲ ἡλικία 20 ἐτῶν, ὅλοι ἀνεξαιρέτως ὡμολόγησαν ὅτι ποτὲ ὡς τότε δὲν εἶχε βγῆ στὴν Ἀγγλία ἔργο τόσο ποιητικὸ καὶ ἄμεμπτο.

Ἐν τούτοις, ἡ φίλη του τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἡ λαίδη Μαίρη Ὀμπώλεϋ Μόνταγκιου, ἔλεγε ἀργότερα ὅτι τὸ Δοκίμιο ἐκεῖνο ἦταν «ἐλαττωμένο ὁλόκληρο». Ἡ ἀλήθεια σχετικῶς ἔδινε ὅτι τὸ ἔργο αὐτὸ ἦταν ἐπηρεασμένο ἀπὸ ποιητὰς προηγουμένων ἐποχῶν.

Ἕνα χρόνο ἀργότερα, ὁ Πὸπ ἐξέδωκε ἕνα ἄλλο μικρὸ ἐπικὸ ἔργο, μὲ τὸν τίτλο «Ἡ Ἀρπαγὴ τῆς Κλειδαριᾶς», τὸ ὁποῖο, ὅπως ἔγραψε ἀργότερα ὁ διάσημος συγγραφεὺς Μπὲν Τζόνσον, ἦταν τὸ ἐθαυμασιώτερο πρᾶγμα τοῦ εἴδους του, ἡ πιὸ πρωτότυπη, ἡ πιὸ μελωδική κι' ἡ πιὸ γοητευτικὴ ἀπ' ὅλες τὶς συνθέσεις τοῦ Πόπ». Ὁπωσδήποτε, τὸ ἔργο ἐκεῖνο ἔγινε ἀφορμὴ νὰ μαλώσῃ ὁ Πόπ, μὲ τὸν Ἄντιζον, ὁ ὁποῖος ἦταν ἀπὸ τοὺς πρώτους ποὺ εἶχαν διακηρύξει τὴν ποιητική μεγαλοφυΐα του. Ὁ Γιόζεφ Ἄντιζον, ποιητής, συγγραφεὺς καὶ πολιτικός, ἦταν τὴν ἐποχὴ ἐκείνη, ὁ «φιλολογικὸς δικτάτωρ τῆς Ἀγγλίας, καὶ ὁ Πὸπ ἐθεωρεῖτο διάδοχός του στὴ δικτατορία ἐκείνη, διάδοχος ποὺ διαζήτανε ν' ἀνεβῆ στὸ θρόνο.

Ὕστερ' ἀπὸ μερικοὺς μῆνες ὁ Πὸπ θέλησε νὰ διορθώσῃ τὸ ἔργο του ἐκεῖνο καὶ νὰ τὸ συμπληρώσῃ. Ὁ Ἄντιζον τὸν συμβούλευε νὰ μὴν κάνῃ τὴν διόρθωσι αὐτή, γιατί, ἀντὶ νὰ βελτιώσῃ τὸ ἔργο του, θὰ τὸ κατάστρεγε. Μὰ ὁ νέος δὲν ἄκουγε τὸν φίλο του. Καὶ «Ἡ Ἀρπαγὴ τῆς Κλειδαριᾶς», ὅταν ἐξεδόθηκε διωρθωμένη, σημείωσε θριαμβευτικὴ ἐπιτυχία.

Ὁ Πὸπ τότε ἔλεγε φανερὰ στοὺς φίλους καὶ γνωρίμους του, ὅτι ὁ Ἄντιζον τὴν συμβουλὴ ἐκείνη τὴν εἶχε δώσει ἀπὸ ζήλεια κι' ἀπὸ φόβο μήπως τὸν ὑποσκελίσει. Ἀπὸ τότε δὲ ἄρχισε μιὰ ἀδυσώπητη ἔχθρα καὶ ἄγριος πόλεμος μεταξὺ τῶν δύο ποιητῶν.

Σὲ λίγον καιρό, ὁ Πὸπ ἄρχισε νὰ μεταφράζῃ τὴν «Ἰλιάδα». Σχεδὸν συγχρόνως ἐξέδοσε μιὰ μετάφρασι τῆς «Ἰλιάδος» καὶ κάποιος ποιητὴς Τίκκελ, ἀπ' τοὺς προστατευομένους τοῦ Ἀντιζον, ὁ ὁποῖος στὴν κριτική του ἔγραψε ὅτι καὶ ἡ δυὸ μεταφράσεις εἶχαν τὴν ἴδια ἀξία, μὲ τὴ διαφορὰ ὅτι τὸ ἔργο τοῦ Τίκκελ ἀπέδιδε πιστότερα τὸν Ὅμηρο.

Ὁ ποιητὴς Πὸπ

Ὁ Πὸπ ἔγινε ἔξω φρενῶν κι' ἀπὸ τότε ξεσπάθωσε ἀγρίως ἐναντίον τοῦ πρώην φίλου καὶ φιλολογικοῦ προστάτου του. Ὁπωσδήποτε ἡ ἔκδοσις τῆς «Ἰλιάδος» τοῦ ἀπέφερε κέρδη 5.000 λιρῶν καὶ ἡ μετάφρασις τῆς «Ὀδύσσειας», ποὺ ἐξέδωκε σὲ λίγον καιρό, ἄλλες 3.500 λίρες.

Ἔτσι ἔγινε οἰκονομικῶς ἀνεξάρτητος. Ἔχτισε μιὰ ὡραία ἐπαυλη στὸ προάστειο Τουΐκενγαμ κι' ἔζησε ἐκεῖ τὸ ὑπόλοιπο τῆς ζωῆς του, μὲ τὴν συντροφιὰ τῆς Μάρθας Μπλούντ, τῆς φίλης του, ποὺ ἀντικατέστησε τὴ λαίδη Μόνταγκιου κι' ἡ ὁποία τοῦ ἀφοσιώθηκε μὲ ἀπεριόριστη λατρεία.

Παρ' ὅλο τὸ φαρμάκι ποὺ εἶχε στὴν ψυχή του, παρ' ὅλη τὴ «Ντουνσιάδα» του, τῆς ὁποίας ὁ τίτλος θὰ μποροῦσε νὰ μεταφρασθῆ «Βλακειάς», καὶ στὴν ὁποία σατύριζε ὡς βλάκας ὅλους τοὺς τότε γνωστοὺς ποιητὰς τῆς Ἀγγλίας, ὁ Πὸπ ἦταν ἐξαιρετικὰ πονόψυχος στοὺς δυστυχοῦντας καὶ γενναιόδωρος. Κι' ἀπὸ ὅλη τὴν κολοσσιαία περιουσία ποὺ εἶχε σχηματίσει ἀπὸ τὰ ἔργα του, ὅταν πέθανε, τὸ 1744, σὲ ἡλικία πενήντα ἕξη ἐτῶν, ἐλάχιστα χρήματα τοῦ ἀπέμενον. Τὰ ὑπόλοιπα τὰ εἶχε σκορπίσει σὲ φιλανθρωπίες.

Στὴν ἐπιθανάτιο κλίνη του, λίγο πρὶν ξεψυχήσει, ἀφοῦ μετάλαβε τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων, εἶπε:

—Τίποτε ἄλλο δὲν ἀξίζει, ἐκτὸς ἀπ' τὴν φιλία καὶ τὴν ἀρετή!

Καὶ παρεκάλεσε νὰ ζητήσουν συγγνώμη ἀπ' τὸν Σουΐφτ, τὸν Γιέϊτς καὶ τὸν Μπόλμπροκ, γιατὶ εἶχε προδώσει καὶ τῶν τριῶν τὴ φιλία...